

Oikos

Face to Face

JAAERVERSLAG 2003

Inhoudsopgave

-
- Voorwoord:**
Face to Face
> PAGINA 2
-
- Inleiding:**
**Ontwikkelings-
samenwerking
is mensenwerk**
> PAGINA 3
-
- Hoofdstuk 1**
**Internationale
(financiële)
verhoudingen**
> PAGINA 5
-
- Jubilee Nederland
> PAGINA 6
-
- Studenten-
activiteiten
> PAGINA 7
-
- Koffiecoalitie
> PAGINA 8
-
- Gesprekken tussen
Wereldraad van
Kerken en Wereld-
bank en IMF
> PAGINA 9
-
- Kinderarbeid
> PAGINA 10
-
- Hoofdstuk 2**
**Milieu en
Ontwikkeling**
> PAGINA 11
-
- Check it out!
> PAGINA 12
-
- Kerk en Milieu
> PAGINA 13
-
- De aarde ademt op
> PAGINA 14 EN 15
-
- Time of your life!
> PAGINA 16
-
- Hoofdstuk 3**
**Globalisering
& Identiteit**
> PAGINA 17
-
- Migrantenweek
> PAGINA 18
-
- Migranten en
Ontwikkelingssamen-
werking
> PAGINA 19
-
- oikosXchange
> PAGINA 20 EN 21
-
- Religie en
ontwikkeling
> PAGINA 22
-
- Hoofdstuk 4**
Overige projecten
> PAGINA 23
-
- Landbouw
> PAGINA 24
-
- Maatschappelijk
rendement
> PAGINA 25
-
- Babylon
> PAGINA 26 EN 27
-
- Studentenactie
ministers
> PAGINA 28 EN 29

Face to Face Jaarverslag Stichting Oikos 2003

VOORWOORD

Face to Face

Dit jaarverslag van Oikos draagt een Engelse titel. Dat is ongebruikelijk. Maar 'Face to Face' is spannender dan het Nederlandse 'van aangezicht tot aangezicht'. 'Face to Face' kan dialoog en ontmoeting betekenen, maar ook confrontatie en krachtmeting. Soms zijn beide kanten er tegelijkertijd. Eerlijke communicatie kan confronterend zijn. Maar confrontatie kan ook dwingend en overheersend worden en de dialoog wegdrücken. De Koude Oorlog is dan misschien wel voorbij, maar zij heeft plaats gemaakt voor confrontatie tussen Noord en Zuid. Het is alsof men elkaar over en weer niet verstaat. Het afgelopen jaar was dat goed te zien tijdens het mislukte WTO-overleg in Cancun. Afgezien van deze mislukte top, hoeveel andere smeulende conflicten, hoeveel verwoestende branden zijn er niet in onze wereld?

Toch houdt iets anders mensen 'gaande'. Daarop legt dit Oikos-jaarverslag de nadruk. In de persoonlijke ontmoeting over grenzen heen worden nieuwe dingen geboren, wordt ondanks alles nieuwe inspiratie gevonden. Noem het 'geloof in dialoog' als grondstructuur van echt mens-zijn, geloof dat op die basis de mens, ondanks zwakte en –soms– boosaardigheid, uiteindelijk toekomst heeft. Noem het misschien vooral hoop. Hoop dat de confrontatie, die een verwerpelijke status quo helpt doorbreken, de voorwaarde en het voorspel wordt voor dialoog. Hoop ook dat systemen, die de menselijke waardigheid te kort doen, het uiteindelijk in de geschiedenis af zullen laten weten. Systemen kunnen zich misschien niet bekeren, mensen wel. En mensen kunnen elkaar echt aankijken. Zo'n 'Face to Face', hoe schijnbaar onbetekenend ook, heeft iets vernieuwends. Misschien is het een vonkje van wat men een beetje plechtig heeft genoemd 'Gods permanente heilsdialoog met de mensheid'. Een glimp van het 'van aangezicht tot aangezicht' waar de bevrijdende boodschap van de Bijbel (Exodus, 1 Korintiërs) aan ontspringt.

In 2004 bestaat Oikos 10 jaar. De jubileumdag op 21 april staat in het teken van dialoog met Reverend Hamilton Mvume Dandala, secretaris generaal van de All African Conference of Churches over een vraag die het hart raakt van de missie van Oikos: 'Wat is de betekenis van de kerkelijke, oecumenische beweging voor ontwikkelingssamenwerking tussen Europa en Afrika?' Moge dit gesprek voor Oikos het begin betekenen van een nieuw decennium van vruchtbaar werk!

Namens het bestuur van Oikos dank ik alle medewerkers, directeur en vrijwilligers voor hun grote inzet in het afgelopen jaar.

*Piet Terhal
Voorzitter*

Ontwikkelingssamenwerking is mensenwerk

Voor Oikos eindigde het jaar 2003 op een bijzondere wijze. Het doorgaans rustige kantoor met hardwerkende medewerkers werd in beslag genomen door een groep jongeren. Vijftien jongeren, deels uit Bhutan deels uit Nederland, begonnen aan het tweede deel van hun uitwisselingsprogramma: kennismaken met Nederland, met de Nederlandse cultuur en met de Nederlandse visie op duurzame ontwikkeling. Deze omslag kenmerkt in belangrijke mate het werk van Oikos in 2003.

De verandering binnen Oikos was al eerder ingezet. Aan het begin van 2003 werd de staf uitgebreid met vier nieuwe medewerkers: drie voorheen werkzaam bij Kerk en Wereld en één stafflid verbonden aan de projectgroep Kerk en Milieu van de Raad van Kerken. De uitbreiding van de staf maakte interne verhuizing noodzakelijk. En wat eigenlijk nog veel belangrijker is, de vier nieuwe collega's namen in hun bagage nieuwe inzichten en methodieken mee naar Oikos. In het 'huis' ontstonden levendige

discussies, bijvoorbeeld over de betekenis van technologie voor ontwikkeling en, over de vraag welke educatieve methodieken nodig zijn om ingewikkelde internationale vraagstukken zodanig te vertalen dat ver weg dichtbij komt. In vele opzichten is 2003 een verrijkend jaar geweest voor de inzet van Oikos voor internationale samenwerking en duurzame ontwikkeling.

Zoals u bij het lezen van dit jaarverslag zult merken, heeft Oikos het werk verder geïntensiveerd langs de grondlijnen van beleid zoals die in 2002 zijn geformuleerd:

- > Internationale (financiële) verhoudingen
- > Milieu en Ontwikkeling
- > Globalisering en Identiteit

De expertise die we rondom deze drie vraagstukken in huis hebben, is ingezet voor een 20-tal projecten. Deze projecten zijn deels geformuleerd in opdracht van of in samenwerking met andere organisaties en met kerken. Deels heeft Oikos ook zelf initiatieven genomen om urgente onderwerpen op de agenda te plaatsen. In dit jaarverslag vindt u een overzicht van de belangrijkste projecten.

De snelle veranderingen in de (internationale) samenleving tolereren geen pas op de plaats. We hebben geleerd dat maatschappelijke veranderingen bestaande agenda's uitdagen en vragen om beleidsvernieuwing. Oikos heeft deze uitdagingen opgepakt binnen de drie eerder genoemde grondlijnen van beleid. Dit heeft in vier opzichten tot een vernieuwde inzet geleid: jongeren betrekken bij internationale samenwerking; de belangrijke rol die migranten spelen bij ontwikkelings-samenwerking zichtbaar maken en ondersteunen; beter inzicht krijgen in de rol van religie in internationale verhoudingen en ontwikkelingssamenwerking en het verhaal van mensen een centrale rol geven in ontwikkelingseducatie.

Jongeren

Oikos is al eerder begonnen om jongeren te betrekken bij internationale samenwerking en duurzame ontwikkeling. Er zijn goede contacten opgebouwd met studentenverenigingen in de meeste universiteitssteden. Deze activiteit heeft in 2003 een nieuwe impuls gekregen. Er is vaardigheid in debat-

methoden opgebouwd en op het terrein van Internationale (financiële) verhoudingen zijn simulaties ontwikkeld die door groepen jongeren/studenten worden gebruikt. Oikos heeft het werk met jongeren ook kunnen versterken met behulp van internationale uitwisselingen. De methodiek die was ontwikkeld door de Stichting Holland World Youth is door Oikos voortgezet in het uitwisselingsprogramma oikosXchange. De uitwisseling met Bhutan is de eerste in dit programma.

Migranten en ontwikkelingssamenwerking

Het publieke en politieke debat in Nederland over migranten is de laatste jaren bijzonder eenzijdig ingekleurd. Asielzoekers en migranten worden vaak beschouwd als een bedreiging voor onze cultuur, veiligheid en welvaart. Hoe zwart(-wit) dit beeld is, wordt al gauw duidelijk in het 'face to face' contact met migranten zelf. Zo voelen velen zich niet alleen betrokken bij de toekomst van Nederland, maar weten zij zich ook verantwoordelijk voor de ontwikkeling van de landen van herkomst. Wereldwijd gezien dragen migranten vele malen meer bij aan ontwikkelingssamenwerking dan de officiële ontwikkelingshulp van overheden. Bovendien hebben migranten vaak een grotere kennis van de ontwikkelingen in Azië, Afrika en Latijns Amerika dan ontwikkelingsdeskundigen zich realiseren. Oikos heeft voor de Raad van Kerken en SKIN (Samen Kerk In Nederland) in het verleden al verschillende projecten over migratie uitgevoerd. In 2003 zijn Oikos en Cordaid een samenwerkingsproject begonnen waarin de bijdrage van migranten(-organisaties) aan ontwikkelingssamenwerking zichtbaar wordt gemaakt en ondersteund.

Religie en ontwikkeling

Lang is religie in internationale samenwerking en duurzame ontwikkeling niet gezien als een factor van belang. Hooguit beschouwde men religie als een bron van conflicten. Vanuit de geseclariseerde levensbeschouwing zoals die in vele Westerse landen gangbaar is, is het moeilijk te vatten dat religie ook een positieve rol kan spelen in ontwikkeling en in internationale samenwerking. Bij de bestudering van de effecten van globalisering leerde Oikos dat juist het ontkennen van religie als een belangrijke factor voor de vorming van culturele identiteit, een bron van conflicten kan worden.

Vrede en veiligheid vragen om een open gesprek tussen religies over visie op duurzame en rechtvaardige ontwikkeling. Dit bevestigde ook de Minister van Ontwikkelingssamenwerking onlangs in een kamerdebat over de rol van religie in ontwikkelingssamenwerking: 'Ik zou het Nederlandse ontwikkelingsbeleid niet goed vorm kunnen geven als ik buiten religies om moet werken. (...) Religie geeft talloze mensen hoop, perspectief, plaatsbepaling, zingeving en identiteit.' Oikos en Cordaid zijn in 2003 met een samenwerkingsproject begonnen over religie en ontwikkeling waarin ook de Islamitische Universiteit Rotterdam en het Institute for Social Studies in Den Haag bij zijn betrokken.

Face to Face: verhalen van mensen

Recht doen aan mensen betekent ook luisteren naar hun levensverhalen. Oikos heeft enkele jaren geleden in een studie over de oecumenische visie op ontwikkeling gewezen op het belang van een helder onderscheid tussen vier typen discours in het debat over ontwikkelingssamenwerking: het narratieve discours, het ethische discours, het beleidsdiscours en het profetische discours. Het narratieve discours sluit aan bij de verhalen van mensen over hun eigen ervaringen. Oikos beschouwt aansluiting bij concrete verhalen als een belangrijk instrument om gecompliceerde internationale vraagstukken dichtbij mensen te brengen. In verschillende projecten is daarom gewerkt aan ontmoetingen (bijvoorbeeld met migranten) en luisteren naar verhalen. Een 'face to face' benadering die ver weg dicht bij brengt.

*Hielke Wolters,
directeur*

Hoofdstuk 1: Internationale (financiële) verhoudingen

Projecten bij hoofdstuk 1

- › Jubilee Nederland (p. 6)
- › Dialoog tussen Wereldraad van Kerken en Wereldbank en IMF (p. 7)
- › Koffiecoalitie (p. 8)
- › Studenten (p. 9)
- › Kinderarbeid (p. 10)

Overige projecten

- › Internationale belastingen
- › ‘Walking Together’: Wereldwijde uitwisseling over globalisering
- › Globalisering en kerken
- › Economie veiligheid en vrede

Elkaar in de ogen kijken, met elkaar praten, samen een rechtvaardige wereld proberen te bouwen. Samen misstanden en onrechtvaardige verhoudingen in deze wereld uitbannen. Dit is één van de speerpunten van het werk van Oikos in 2003 geweest. De nadruk lag hierbij vaak op financiële verhoudingen. De koffiecoalitie trok ten strijde tegen onzuivere koffie, waarvan de plantagearbeiders de hoge prijs betalen. Kinderarbeid is nog steeds een zorgwekkend probleem in landen als India, Bangladesh en Thailand. In de gesprekken die de Wereldraad van Kerken voerde met de Wereldbank en IMF kon Oikos door uitvoerige documentatie de Wereldraad helpen het gesprek aan te gaan met deze grote spelers op het gebied van Internationale (financiële) verhoudingen.

Ook in de Jubilee campagne ‘Onze schuld, hun recht’, waren rechtvaardige internationale verhoudingen het doel. Omdat met de torenhoge schulden van de armste landen de verhoudingen tussen het Noorden en de armste landen in het Zuiden altijd scheef zullen blijven, pleit Oikos luidruchtig voor schuldenkwijtschelding. In Den Haag op het Binnenhof, maar ook in studentencafés, op jongerenfestivals en bij studentenverenigingen. De projecten die binnen de grondlijn Internationale (financiële) verhoudingen vallen, zijn een heel concrete toepassing van het ‘Face to Face’ staan met de medemens. Want alleen als de verhoudingen goed zijn, of als je hard aan het werk bent om de verhoudingen weer goed te maken, kan je iemand recht in de ogen kijken.

HET IS NIET HUN SCHULD!

Schuldencampagne - Jubilee Nederland

DOELSTELLING

- > Maatschappelijk en politiek draagvlak vergroten voor kwijtschelding onbetaalbare schulden

LOOPTIJD

- > 2003–2006

MEER INFORMATIE

- > www.jubileenederland.nl

Al sinds de start van de Jubilee campagne in 1998 vecht Oikos samen met tientallen andere organisaties voor schuldkwijtschelding van de armste landen. In 2003 startte de nieuwe campagne van Jubilee Nederland: 'Onze schuld, hun recht'. Parallel hieraan ging de jongeren-campagne 'We Owe Them' van start.

Na een geslaagde manifestatie in maart 2003 zette Jubilee Nederland een nieuwe publieks-campagne op om het Nederlandse publiek opnieuw te betrekken bij de schulden-problematiek. In de herfst van 2003 ging de nieuwe campagne van start met als ondertitel: 'U krijgt nog geld van hen, maar het is niet hun schuld'. Bij de start van deze campagne op het Binnenhof in Den Haag betuigden verscheidene parlementariërs hun steun aan deze actie. Samen met Ababu Namwamba van de Keniaanse schuldencampagne CADEC verwijderden zij schulden van een metershoge weegschaal.

Tientallen jaren leenden westerse instellingen en overheden grote sommen geld aan machthebbers in ontwikkelingslanden, vaak uit politieke of economische overwegingen. Het geld ging vaak op aan projecten waar de gewone bevolking helemaal niets aan had. Veel van deze landen hebben inmiddels democratische regeringen. Zij moeten nu de leningen die hun voorgangers zijn aangegaan terugbetalen en houden daardoor minder geld over voor onderwijs en gezondheidszorg. Door de sociale problemen die er zo ontstaan, vormen de schulden niet alleen een bedreiging voor de ontwikkeling van deze landen, maar ook voor hun stabiliteit. Oikos en de veertig andere organisaties die

verenigd zijn in Jubilee Nederland vinden dat deze schulden gedeeltelijk of zelfs geheel moeten worden kwijtgescholden. Landen krijgen daardoor de ruimte om de ontwikkelingsdoelstellingen (Millenniumdoelen) die de VN voor het jaar 2015 vaststelde te bereiken. Daarom heeft Jubilee in 2003 naast het informeren van Nederland via artikelen en bijeenkomsten een uitvoerige lobby opgezet. Er hebben talloze gesprekken met ambtenaren, parlementsleden en ministers plaatsgevonden over het Nederlandse schuldenbeleid. Daarin werd onder andere gesproken over het beleid ten aanzien van exportkredieten, die fors hebben bijgedragen en nog steeds bijdragen aan het ontstaan van schulden. De nieuwe campagne zal die lobby extra kracht bijzetten.

De campagne 'Onze schuld, hun recht' is erop gericht om in één jaar zoveel mogelijk handtekeningen te verzamelen voor meer schuldkwijtschelding. Jubilee Nederland wil de handtekeningen aanbieden aan de Nederlandse regering om zo te vragen de schulden van de armste landen kwijt te schelden en de regering te vragen vervolgens ook andere schuldeisers aan te sporen schulden kwijt te schelden.

Oikos heeft samen met Move Your World en Baobabconnections de jongeren schuldencampagne 'WE OWE THEM' opgezet. Via radiospotjes, posters en 'boomerang'-kaarten worden jongeren geconfronteerd met de schuldenproblematiek. Voor studenten heeft Oikos een speciaal rollenspel ontworpen om hen te laten ervaren hoe belangrijk schuldkwijtschelding is. Het 'WE OWE THEM'-promoteam staat op tientallen festivals om de campagne onder de aandacht te brengen.

RETOURTJE KIMBANDA

Studenten

DOELSTELLING

- > Studenten informeren over en betrekken bij internationale rechtvaardige verhouding en ontwikkelingssamenwerking

LOOPTIJD

- > 2003

MEER INFORMATIE

- > www.oikosxplore.nl

Vind je Ontwikkelingslanden vaag en ver weg? Ervaar dan zo'n land eens van dichtbij en doe mee aan één van de Oikos-activiteiten voor jongeren. *De Schuld van Kimbanda* gaat over de schuld van een arm land in het Zuiden. Tijdens de SAP-Simulatie verplaats je je in een gezin in een ontwikkelingsland. Door de simulatie beleef je even hoe het is om in het Zuiden te wonen. Oikos verzorgt voor studentenverenigingen en andere groepen diverse avondvullende programma's.

Het rollenspel *De schuld van Kimbanda* speelt op een conferentie over de kwijtschelding van de schulden van het fictieve land Kimbanda. Enkele jongeren pleitten als de leden van de Kimbandaanse delegatie voor schuldenkwijtschelding bij de westerse delegatie. Door te onderhandelen, compromissen te sluiten en met heldere argumenten te komen, proberen beide partijen hun doelen te bereiken. Het geeft de jongeren een duidelijk beeld van de verschillende aspecten van de schuldenproblematiek en van het vaak moeizame onderhandelen daarover.

Tijdens de *SAP-Simulatie* leven de jongeren zich in in een gezin uit het Zuiden. Ze komen voor moeilijke keuzes te staan: stuur ik mijn kinderen naar school of investeer ik liever in een beter huis? Ook merken de deelnemers de invloed van beslissingen van de IMF en Wereldbank: zo devalueert de nationale munt

en wordt er bezuinigd op de gezondheidszorg. De deelnemers ervaren zo op een eenvoudige maar confronterende manier hoe mensen in het Zuiden vaak elke dag moeten vechten om het hoofd boven water te houden.

Oikos biedt jongerengroepen en studentenverenigingen een eindeloos aanbod als ze een avond willen besteden aan duurzame ontwikkeling en rechtvaardige verhoudingen in de wereld. Activiteiten zijn ontwikkeld over de koffiehandel en rond de bouw van een stuwdam in een natuurgebied. Een 'ren-je-rot'-debat kan georganiseerd worden rond diverse thema's, zoals kinderrechten, migratie of religie en ontwikkeling. Maar Oikos verzorgt ook lezingen in gastcolleges, tijdens symposia en bij Studium Generales en studieverenigingen.

De activiteiten voor studenten zijn in 2003 zeer succesvol geweest. Meer dan 800 jongeren deden actief mee aan één van de studentenactiviteiten van Oikos. Het doel van de studentenactiviteiten, het vergroten van het draagvlak voor ontwikkelingssamenwerking, is ruim gehaald. Oikos-medewerker Nanneke Nix: "Het is elke keer zo mooi te merken dat je iets in beweging zet bij die jongeren. Dat ze een uur na afloop van het spel of het debat nog steeds praten en discussiëren over het onderwerp. Dat geeft echt een kick!"

ONDERWEG NAAR ZUIVERE KOFFIE

Koffiecoalitie

DOELSTELLING

- > Verbetering van de arbeidsomstandigheden op koffieplantages

LOOPTIJD

- > 2002–2004

MEER INFORMATIE

- > www.koffiecoalitie.nl

De koffie die wij drinken is meestal geen zuivere koffie. Plantagearbeiders in het Zuiden betalen de hoge prijs voor ons goedkope kopje koffie. Kinderarbeid, seksuele intimidatie, zeer lage lonen, slechte huisvesting en onveilige werkomstandigheden maken de lage prijzen in onze supermarkten mogelijk. De Koffiecoalitie, waar Oikos sinds 1999 deel van uitmaakt, heeft de 250e verjaardag van Douwe Egberts aangegrepen om aandacht te vragen voor de arbeidsomstandigheden op de koffieplantages.

De campagne 'Douwe Egberts is jarig, toch is het geen feest' heeft in 2003 heel wat in beweging gezet. De start van de campagne trok enorm veel aandacht, mede dankzij een artikel in de Volkskrant op dezelfde dag met de titel: 'Douwe Egberts koopt bij slavenplantages'. Niet alleen de consument werd hierdoor geconfronteerd met de hoge prijs van goedkope koffie, maar vooral Douwe Egberts zelf kon nu niet langer om de feiten heen. De Keniaanse onderzoeker George Mwamodo presenteerde zijn ontdekkingen aan de media én in een persoonlijk gesprek aan de directeur van Douwe Egberts, J. Manassen.

Mwamodo onderzocht de arbeidsomstandigheden op tien grote plantages. Hij sprak met meer dan tweehonderd plantagearbeiders, die elk niet meer dan anderhalve euro per dag verdienen. De koffieplukkers wonen met tien personen in een éénkamerhut, delen met honderd mensen één toilet en mogen meestal de plantages niet af. Vrouwelijke werknemers

worden geïntimideerd en misbruikt door hun superieuren. Door gebrek aan bescherming bij het gebruik van bestrijdingsmiddelen kampen vele arbeiders met ademhalingsproblemen of huidaandoeningen.

De Koffiecoalitie strijdt voor de rechten van de koffieplukkers; universele rechten die zijn vastgelegd door de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) van de Verenigde Naties. De Koffiecoalitie gelooft dat koffiebranders verantwoordelijk zijn voor de productieomstandigheden bij hun toeleveranciers. Daarom hebben de koffieproducenten de plicht om zich ervoor in te zetten dat de arbeidsrechten van koffieplukkers worden nageleefd.

Inmiddels werken koffiebranders, koffieboeren en handelsorganisaties samen aan een Common Code for the Coffee Community (CCCC). In deze gedragscode hebben de verschillende partners beschreven hoe de productie, handel en verkoop van koffie op een juiste manier zou moeten plaatsvinden. Inmiddels werkt Nederlands grootste koffiebrander Sara Lee/Douwe Egberts samen met Utz Kapeh, een stichting die koffie certificeert volgens een gedragscode die voorwaarden stelt aan milieutechnisch, sociaal en economisch verantwoorde koffieproductie. De overeenkomst tussen Utz Kapeh en Sara Lee/Douwe Egberts is een erkenning door de koffiebrander dat maatschappelijk verantwoord ondernemen bij de koffieproductie van het grootste belang is.

GETUIGEN VAN HOOP

Dialogo tussen Wereldraad van Kerken en IMF en Wereldbank

DOELSTELLING

- > Constructieve dialoog tussen Wereldraad, IMF en Wereldbank over realisering van de millenniumdoelstellingen

LOOPTIJD

- > 2003–2004

MEER INFORMATIE

- > www.stichtingoikos.nl

Het gesprek aangaan met gelijkstemden is vrij eenvoudig. We praten over wat ons aan elkaar bindt en we hebben alleen over kleine details meningsverschillen. In gesprek gaan met een organisatie waarmee je weinig tot niets gezamenlijks hebt, vraagt heel wat meer moed. De gesprekken die de Wereldraad van Kerken, met medewerking van Oikos, in 2003 voerde met de Wereldbank en het Internationaal Monetair Fonds (IMF) waren dan ook niet makkelijk. Maar wel noodzakelijk.

In 2003 vonden twee gesprekken plaats tussen de Wereldraad van Kerken en het IMF en Wereldbank. Oikos leverde documentatie aan ter voorbereiding van deze gesprekken. Tevens woonde Oikos-medewerker Greetje Witte-Rang de gesprekken bij als waarnemer. Het eerste gesprek vond plaats in Genève en richtte zich in eerste instantie op de overeenkomsten en verschillen tussen de organisaties. Overeenkomst werd er gevonden in de gedrevenheid van alle partijen. Bij de bespreking van de verschillen in doelstellingen stelde de Wereldraad gerechtigheid en herverdeling tegenover het streven van Wereldbank en IMF naar economische groei.

Enkele maanden na deze bijeenkomst beraadden vertegenwoordigers van kerken uit de hele wereld zich over de gesprekken. Molefe Tsele van de Zuid-Afrikaanse Raad van Kerken, die niet zo optimistisch gestemd was over de uitkomst van de gesprekken, gaf tijdens deze bijeenkomst duidelijk aan waarom deze gesprekken toch belangrijk zijn: “We zijn geroepen om getuigenis af te leggen van de hoop die in ons is; we hebben een passie voor het mogelijke”.

Tijdens het tweede gesprek, dat plaatsvond in Washington, werd gesproken over de aanspreekbaarheid van IMF en Wereldbank. Geconcludeerd werd dat arme landen te weinig mogelijkheden hebben het beleid van deze instellingen te beïnvloeden. Verder werd gesproken over de participatie van de bevolking van ontwikkelingslanden in ontwikkelingsbeleid. IMF en Wereldbank stemmen in met de oecumenische visie op het belang van participatie, dat mensen de ruimte moeten krijgen verantwoordelijkheid te dragen. Zij verplichten tegenwoordig overheden om de bevolking te raadplegen bij het opstellen van plannen voor armoedebestrijding, hoewel de uitwerking daarvan in de praktijk nogal tegenvalt.

Over privatisering bleven in beide gesprekken grote verschillen van mening bestaan tussen de partijen. De Wereldbank ziet in privatisering het wondermiddel om water en elektriciteit overal beschikbaar te maken, terwijl de Wereldraad zich juist grote zorgen maakt over de beschikbaarheid van geprivatiseerd water en elektriciteit, vooral voor de allerarmsten. Want als burgers klanten worden, die water en stroom moeten kopen, komen juist de armsten in de knel.

De gesprekken, die een vervolg zullen krijgen in de komende jaren, moeten uiteindelijk leiden tot een gesprek op topniveau tussen de leiding van de Wereldraad en de top van IMF en de Wereldbank. De gesprekken die tot nu toe hebben plaatsgevonden moeten daarvoor de onderwerpen aandragen. Greetje Witte-Rang: “Ik hoop dat de gesprekken in ieder geval leiden tot verheldering over en weer van de standpunten. Ik zie ze als een goede gelegenheid om de visie van de oecumene op de economie uit te dragen op zo’n belangrijke plaats.”

KINDERARBEID? RECHT OP ONDERWIJS!

Kinderrechten: kinderarbeid en het recht op onderwijs

KINDERARBEID

- › Bewustwording kinderarbeid gekoppeld aan recht op onderwijs vergroten

LOOPTIJD

- › 2003–2004

MEER INFORMATIE

- › www.stichtingooikos.nl

In de strijd voor Kinderrechten zet Oikos zich niet alleen in voor het recht op onderwijs, maar ook voor de rechten van kinderen die in conflict zijn gekomen met 'de wet'. De organisatie Kinderen in de Knel ondersteunt een organisatie in Zuid-Afrika die jongeren 'life skills' leert zodat ze niet in de gevangenis belanden of opnieuw in de gevangenis komen. Daarnaast lobbyt de organisatie bij de overheid om de wet te veranderen zodat kinderen niet meer zo jong en zo makkelijk in de gevangenis komen. Deze organisatie is in december 2003 naar Nederland gekomen en heeft daar een door Oikos samengesteld programma gevolgd. De bezoekers bezochten onder andere een jeugd-gevangenis en Halt Nederland. Gesterkt door deze ervaring kunnen de Zuid-Afrikanen hun lobby en strijd voor kinderrechten volop doorzetten.

Kinderen horen niet te werken, ze horen op school te zitten. In Nederland is dat de normaalste zaak van de wereld. In veel landen is dat echter helemaal niet zo vanzelfsprekend. Alleen al in India werken naar schatting meer dan 70 miljoen kinderen elke dag, in plaats van op school te zitten. Oikos heeft zich aangesloten bij de landelijke campagne 'Stop Kinderarbeid! School, de beste werkplaats'. Deze campagne steunt organisaties als de MV-Foundation, die proberen om kinderen weer naar school te krijgen. In samenwerking met Wederzijds organiseerde Oikos een reis naar India, met bezoeken aan diverse projecten rond kinderrechten bezocht werden.

De vereniging Wederzijds organiseert al tien jaar reizen naar ontwikkelingslanden. Het zijn geen zonzakanties, maar reizen waarin de deelnemers frontaal geconfronteerd worden met het leven aan de onderkant van de samenleving. Oikos is een samenwerkingsverband aangegaan met Wederzijds. Na de reis kunnen de deelnemers door middel van verhalen, artikelen en presentaties ('narratief discours') mensen in hun eigen omgeving betrekken bij ontwikkelingslanden en de problemen daar, zoals bijvoorbeeld kinderarbeid.

De reis naar India is de eerste reis mede georganiseerd door Oikos, met als centrale thema Kinderarbeid. In India is kinderarbeid een groot probleem. Het is het land met de meeste kinderarbeid ter wereld. Volgens officiële cijfers werken 17 miljoen kinderen in India, maar onofficiële bronnen schatten het aantal werkende kinderen op 70 tot 100 miljoen. Deze kinderen kunnen niet naar school en missen daardoor de kans zich te ontwikkelen.

Een zeer succesvol project is de MV Foundation in de staat Andhra Pradesh. In meer dan 400 van de 500 dorpen waar de MV Foundation heeft gewerkt, gaan nu alle kinderen tussen de 5 en 11 jaar de hele dag naar school; in totaal 150.000 kinderen. Dit programma werkt zo goed dat de regering van de staat het beleid van de MVF over heeft genomen en de hele provincie in 2005 kinderarbeidvrij wil maken.

Het project in Andhra Pradesh is het schoolvoorbeeld van hoe kinderarbeid met succes bestreden kan worden. Juist daarom is dit programma ook de spil van de campagne 'Stop Kinderarbeid! School, de beste werkplaats', die in 2003 is gestart door Hivos, FNV, Landelijke India Werkgroep en de Algemene Onderwijsbond. Oikos heeft zich aangesloten bij deze landelijke campagne die streeft naar uitbanning van kinderarbeid. Dit willen de initiatiefnemers doen door te vechten voor dagonderwijs voor alle kinderen ter wereld. Omdat kinderen niet zonder kunnen, omdat kinderen de toekomst hebben.

Hoofdstuk 2: Milieu en Ontwikkeling

Projecten bij hoofdstuk 2

- > Check it out! (p. 12)
- > Kerk en Milieu (p. 13)
- > De aarde ademt op (p. 14 en 15)
- > Time of your life! (p. 16)

Overige projecten

- > Post-Johannesburg

Een beter milieu begint ook in 2003 nog steeds bij jezelf. Oikos heeft daarom in het kader van de tweede grondlijn 'Milieu en Ontwikkeling' geprobeerd om mensen bewust te maken van de gevolgen van hun eigen levensstijl voor het milieu en het klimaat. Dit doet Oikos niet alleen door mensen op hun verantwoordelijkheid te wijzen, maar vooral ook door samen te kijken naar wat er moet veranderen in onze levensstijl. Een mooi voorbeeld daarvan is het lespakket Check it Out! Aan de hand van dit lesmateriaal worden scholieren gestimuleerd in hun eigen omgeving op onderzoek uit te gaan naar het energieverbruik van hun school en van zichzelf. Tijdens het wereldfestival in Gemert konden de bezoekers in het Oikos-studentenhuis ervaren hoeveel energie het kost om 5 minuten televisie te kijken en ontdekten ze hoeveel CO₂ ze gemiddeld per jaar uitstoten.

In opdracht van Kerkinactie heeft Oikos een aantal activiteiten uitgevoerd in het kader van de campagne 'De aarde ademt op'. In het 5% project dat in 2003 werd afgerond verminderden ruim 70 huishoudens in anderhalf jaar hun energieverbruik met meer dan 5%. Oikos inventariseerde door middel van een quickscan in 2003 in opdracht van Kerkinactie de gevolgen van klimaatverandering in Nederland. En niet alleen in Nederland zullen de gevolgen merkbaar zijn, juist in de armste landen zal de klimaatverandering desastreuze gevolgen hebben. Daarom is Oikos ook actief met het ontwikkelen van een passend vervolg op het Kyoto-protocol, om de mensheid ook na 2032 droge voeten te kunnen garanderen.

CHECK IT OUT!

Check it out!

DOELSTELLING

- > Scholieren in het middelbaar onderwijs betrekken bij duurzame ontwikkeling

LOOPTIJD

- > 2002–2005

MEER INFORMATIE

- > www.checkitout-now.nl

Op meer dan 35 scholen in Nederland doen leerlingen onderzoek naar het energieverbruik van hun school. Als blijkt dat hun school niet zuinig omgaat met energie gaan ze over tot actie: met posters, flyers en artikelen in de schoolkrant en zelfs in gesprek met de directeur pleiten ze voor een duurzame school. Deze leerlingen gebruiken in de klas het lespakket 'Check it out!' over klimaatverandering en duurzaamheid. 'Check it out!' is ontwikkeld door Oikos in samenwerking met COS Noord-Holland.

De scholieren onderzoeken of de toiletten spaarknoppen hebben, of er een tijdklok op de verwarming zit, of de school gebruik maakt van groene stroom en of de koffie in de kantine in thermoskannen wordt geschonken.

De leerlingen kijken niet alleen naar het energieverbruik van hun school, maar moeten ook hun eigen levensstijl aan een onderzoek onderwerpen. Ze vullen een uitgebreide checklist in, waarin ze antwoord moeten geven op vragen als: 'Douchen doe ik: a. meer dan 7 keer per week; b. 5 tot 7 keer per week; c. 3 tot 5 keer per week; d. hoogstens 3 keer per week. Als alle antwoorden zijn ingevuld kunnen de scholieren uitrekenen hoeveel energie ze verbruiken, hoeveel CO₂ dat per jaar is en wat de gevolgen zijn van hun energieverbruik voor bijvoorbeeld mensen in ontwikkelingslanden.

'Check it out!' is een voortzetting van het lesprogramma 'Dat lucht op!', dat eerder door Oikos is ontwikkeld. In een samenwerkingsverband met COS Noord-Holland zijn twee lesboeken (voor onder- en bovenbouw) en een docentenhandleiding geschreven. Bij het lespakket hoort tevens de videoband 'The heat is on: better be prepared'. Op de website www.checkitout-now.nl kunnen de scholieren volop extra informatie krijgen over klimaatverandering en duurzaamheid. Na twee pilot-fases zijn in het schooljaar 2003–2004 al zevenendertig scholen met het lesmateriaal van 'Check it out!' aan de slag gegaan.

Docenten die met de lesmethode werken zijn enthousiast. Ook de leerlingen gaan fantatiek aan de slag met de lesstof. Niet alleen op school, maar ook thuis: "Ik zit nu minder achter de computer en de temperatuur deden we wat lager. Het was daardoor wel koud thuis" (Pepe Kooiman in het Noord-Hollands Dagblad). Oikos-medewerker Irene Karssiens-Tom: "Check it out! is een unieke methode, waarin de leerlingen onderzoekers zijn en hun eigen gedrag koppelen aan wat er in de wereld gebeurt".

KERK EN MILIEU

Kerk en Milieu

DOELSTELLING

- > Kerken en de leden van kerken informeren over en betrekken bij duurzaam beheer van het milieu

LOOPTIJD

- > 2003

MEER INFORMATIE

- > www.kerkenmilieu.nl

De projectgroep *Kerk en Milieu* van de Raad van Kerken is sinds januari 2003 bij Oikos gehuisvest. Deze verhuizing heeft geleid tot een nauwere samenwerking tussen de projectgroep en Oikos. De goede internationale contacten van *Kerk en Milieu* geven Oikos tevens toegang tot een internationaal netwerk van oecumenische milieugroepen.

Al sinds het ontstaan van de projectgroep *Kerk en Milieu* in 1987 zijn de medewerkers bezig met vragen rond duurzaamheid. Kerngedachte bij hun werk is dat duurzaamheid centraal moet staan in onze levensstijl, omdat de wereld ook voor de generaties na ons leefbaar moet zijn. De primaire doelgroep van de projectgroep bestaat uit de leden van de kerken. Daarnaast richt de projectgroep zich op kerkelijke functionarissen, kerkbesturen en kerkelijke milieugroepen. De huidige projecten van *Kerk en Milieu* passen allen binnen het driejarenproject *Kerken en kwaliteit van (samen)leven* dat in 2002 gestart is en in 2004 afgerond zal worden.

De projectgroep pleit ervoor 'de maand van de schepping' een plaats in de kerkelijke kalender te geven. Al in 1989 werd er door de patriarch van Constantinopel (Istanbul) gepleit voor een wereldwijde dag van de schepping. *Kerk en Milieu* pleit er nu samen met andere groepen voor dat elk jaar de periode 1 september – 4 oktober in het teken van de schepping komt te staan.

Kerk en Milieu is lid van het European Christian Environmental Network (ECEN), een netwerk waarin organisaties uit 24 Europese landen samen het milieu willen behouden en beschermen.

Het ECEN verbindt technische kennis over milieuproblematiek met een theologische onderbouwing over onze houding ten opzichte van de schepping. En geeft advies over hoe je bovenstaande kennis kan verwerken in liturgisch materiaal.

In 2003 heeft *Kerk en Milieu* een ontmoetingsdag voor projectmedewerkers van kerkelijke milieuprojecten georganiseerd. Meer dan 25 initiatieven werden vertegenwoordigd op deze dag, die voor de medewerkers van de verschillende projecten een uitgelezen kans was om elkaar te ontmoeten en te praten over de maand van de schepping, scheppings-theologie en kerken en klimaatverandering.

5% KORTING

De aarde ademt op

- > • 5% project
- Onderzoek naar regionale gevolgen van klimaatverandering
- Post-Kyoto position paper
- Onderzoek opschaling klimaatfonds
- Scholenonderzoek

DOELSTELLING

- > Kerkelijk, politiek en maatschappelijk draagvlak vergroten voor de instelling van fondsen voor grensoverschrijdende klimaatsproblemen, op basis van de economische rechten van de armen op het gebruik van het gemeenschappelijk erfgoed van de mensheid

LOOPTIJD

- > 2001–2005

MEER INFORMATIE

- > www.kerkinactie.nl

De lichten uitdoen als je weggaat, op lagere temperaturen wassen, de verwarming lager zetten en korter douchen. Zomaar een paar maatregelen die je kan nemen om energie te besparen. De 70 huishoudens die deelnamen aan het 5% project, slaagden er door schijnbaar kleine maatregelen in om 5% energie te besparen. Op 1 mei 2003 eindigde het project dat in 2001 gestart was. De meeste deelnemers waren enthousiast en zijn extra gemotiveerd om ook in de toekomst zuinig om te gaan met energie. Oikos, Kerkinactie en Kerk en Milieu werken inmiddels aan een vervolg op dit project; het 6% project zal in 2004 van start gaan.

Ruim anderhalf jaar lang hebben meer dan 160 deelnemers verdeeld over 70 huishoudens samen gewerkt aan een duurzamere levensstijl. In teams van acht tot tien huishoudens inspireerden ze elkaar door ideeën en ervaringen uit te wisselen. Het team dat het meeste bespaarde was de groep uit Alkmaar, zij bespaarden onder andere ruim 39% op hun gasverbruik. Tijdens Festival Mundial werd het project feestelijk afgesloten en werden de winnaars in het zonnetje gezet. Het 5% project zal in 2004 mogelijk een vervolg krijgen in de vorm van een 6% project, waarbij nog meer huishoudens gaan proberen hun energieverbruik te verminderen.

Amersfoort aan Zee of zelfs Maastricht aan Zee mogen dan nog geen realiteit zijn, het klimaat is ingrijpend aan het veranderen. Het eerste bloeiende Fluitenkruid wordt al begin februari gesignaleerd en sommige vogels leggen hun ei al in april. Door de opwarming van de aarde is de natuur in Nederland danig in de war. Om dit in kaart te brengen heeft Oikos in opdracht van Kerkinactie een quickscan uitgevoerd naar de gevolgen van klimaatverandering in Nederland.

Dat ons klimaat sterk aan het veranderen is, kan waargenomen worden in de natuur. Vogels broeden eerder en vlinders ontpoppen zich vroeger – met alle gevolgen voor de voedselketens waar zij deel van uitmaken. Daarnaast wordt een stijging van de zeespiegel verwacht en een toenemende regenval in de winter en droogte in de zomer. Grotere pieken in de afvoer van rivierwater zullen aanzienlijke effecten hebben op de waterhuishouding in ons land. De klimaatverandering heeft niet in alle regio's in Nederland dezelfde gevolgen. In de Betuwe is de dreiging van overstromende rivieren groot. In Drenthe en op de Veluwe zijn andere gevolgen merkbaar.

De quickscan die Oikos heeft uitgevoerd op verzoek van Kerkinactie is de aanzet tot educatief materiaal over dit thema. Hierin zal een verband worden gelegd tussen klimaatverandering in Nederland en de klimaatverandering in andere landen. Wat gebeurt er bijvoorbeeld met de Solomon eilanden of Tuvalu als de zeespiegel stijgt? Verdwijnen er dan eilanden van de kaart? De effecten van de klimaatverandering zullen vooral de mensen treffen die het minst schuld dragen aan de klimaatopwarming.

R+R=C+C

De aarde ademt op

De projecten op deze pagina's maken onderdeel uit van de campagne De aarde ademt op. Dit is een campagne van Kerkinactie. Oikos voert verschillende projecten van deze campagne voor Kerkinactie uit. Naast het 5% project, het onderzoek naar regionale gevolgen van klimaatverandering en het post-Kyoto onderzoek, werkt Oikos voor Kerkinactie aan een onderzoek opschaling klimaatfonds en een scholenonderzoek.

De opwarming van de aarde is een grotere bedreiging voor de mensheid dan terrorisme. Zelfs het Pentagon ziet nu de ernst in van de wereldwijde klimaatveranderingen. Toch is juist de weigering van de Verenigde Staten om het Kyoto-verdrag te ondertekenen, het grootste obstakel om te kunnen starten met maatregelen die de uitstoot van broeikasgassen verminderen. Oikos heeft voor Kerkinactie een position paper geschreven over de toekomst na 'Kyoto'. In dit Post-Kyoto paper presenteert Oikos een alternatief voor de toekomst met de formule: $R+R=C+C$.

Het Kyoto-protocol dat in 1997 werd vastgesteld moet door minstens 55 landen worden geratificeerd pas dan kan het in werking treden en moeten de deelnemende landen hun uitstoot van broeikasgassen tot 2012 met 5% verminderen. In het position paper 'Naar een rechtvaardig en effectief Post-Kyoto klimaatbeleid' stellen de schrijvers dat contractie (terugbrengen van de uitstoot van broeikasgassen) en convergentie (gelijktrekken van de uitstoot van alle landen per hoofd) samen de beste methode vormt om de uitstoot van broeikasgassen wereldwijd te verminderen, waarbij zowel Noord als Zuid verantwoordelijk zijn.

Vanuit de principes rentmeesterschap (R) en rechtvaardigheid (R) komen de schrijvers uit bij het model van 'contractie (C) en convergentie (C)'. Deze $R+R=C+C$ formule, waarin naast de westerse landen ook de ontwikkelingslanden na een startperiode mede-verantwoordelijk krijgen, is besproken tijdens een expertmeeting in december. Oikos-medewerker Christiaan Hogenhuis: "Tijdens de meeting onstond een eensgezinde positieve sfeer. Iedereen wilde ook echt aan de slag."

Het position paper zal door Kerkinactie bij de klimaatgroep van de Wereldraad van Kerken worden ingebracht om zo de raad achter het $R+R=C+C$ -model te krijgen.

TIME OF YOUR LIFE!

Wereldfestival

DOELSTELLING

- › Jongeren betrekken bij verschillende aspecten van internationale samenwerking en duurzame ontwikkeling

LOOPTIJD

- › 2003

MEER INFORMATIE

- › www.wereldfestival.nl

In het studentenhuis 'Grandioosz' is het op 7 en 8 juni ouderwets gezellig. In de keuken eet een meisje een banaan tijdens het koken van de maaltijd, in de studiehoek spelen twee studenten computerspelletjes en in de zitkamer fietsen twee jongens op een home-trainer om televisie te kunnen kijken. De als studentenhuis ingerichte activiteitentent maakte deel uit van het Wereldfestival 'Time of your life' in Gemert. Ruim 2000 jongeren bezochten de Oikos-activiteitentent.

Het thema van het door Oikos, Missie en Jongeren, Responz en SOW-Jeugdwerk georganiseerde Wereldfestival was dit jaar 'Time of your life!'. Omdat in de 24-uurseconomie die Nederland langzamerhand aan het worden is, er bijna geen tijd meer is om stil te staan en na te denken over de wereld en over wat je wil doen met je tijd. Op het festival stonden tenten om in na te denken en je tijd goed te besteden. De activiteitentent 'Studentenhuis Grandioosz', ingericht door Oikos in samenwerking met enkele andere organisaties, gaf de bezoekers de mogelijkheid om tijd te nemen voor de rest van de wereld.

In elke hoek van het studentenhuis was iets te doen. In de slaapkamer werd informatie gegeven over kindprostitutie en over aids, dat in Afrika zo'n groot probleem vormt. In de studiehoek konden studenten naast computerspelletjes over het milieu en andere culturen ook uitrekenen hoeveel CO₂ ze gemiddeld per jaar uitstoten. Oikos-medewerkers rekenden vervolgens voor hen uit wat dit voor gevolgen heeft voor wereldwijde klimaatverandering. Ook konden de jongeren de CO₂-uitstoot van hun vliegbestemming uitrekenen.

Tijdens de kookworkshop in de keuken konden bezoekers zelf gerechten uit de hele wereld maken zoals tapenade, chocolade, fondue en hummus. In de zitkamer stond een televisie die alleen aan ging als er hard genoeg gefietst werd op de hometrainer. Tennisliefhebbers traptten de longen uit hun lijf om Martin Verkerk in de finale van Roland Garros te kunnen zien spelen. Op deze manier ervaaarden de festivalgangers aan den lijve hoeveel energie het kost om een televisie van stroom te voorzien.

Omdat in een studentenhuis altijd sokken kwijtraken in de was, konden bezoekers sokken bekleuren om ze zo herkenbaar te maken. Zo kon ook gelijk de aandacht worden gevestigd op kleding die eerlijk geproduceerd is. Met behulp van potten en pannen kon muziek gemaakt worden, met net zoveel mensen tot een orkest ontstond.

De doelstelling van huize Grandioosz was jongeren in een herkenbare omgeving confronteren met internationale vraagstukken als klimaatverandering, aids, kindprostitutie, eerlijke handel en ontwikkelingssamenwerking. Ingeborte Uitslag: "Ons studentenhuis had een vrolijke uitstraling en het bruisde. Overal waren jongeren actief en het rook heerlijk door de kookworkshop. Door ons werk zo dichtbij de jongeren te brengen, geef je ook meteen aan dat internationale vraagstukken niet saai en abstract zijn, maar dat je ze gewoon in je eigen huis tegenkomt. Daar is niets geitenwollen-sokkerigs aan."

☆ Programma ☆

10.30-11.00 Viering met koor
Maranatha & Combo Special
Delivery
11.30-12.00 Dapeshonye Vocal Group
(Bunendi)
12.15-13.15 Youth Jazz Orchestra
(Zuid Afrika)
13.30-14.15 Band van Gert
15.00-15.30 Katakara Band
(Indiase Kerkkerke)
15.45-17.00 MALI MUSSOW
(Mali)

Hoofdstuk 3: Globalisering & Identiteit

Projecten bij hoofdstuk 3

- > Migrantenweek (p. 18)
- > Migranten en Ontwikkelings-samenwerking (p. 19)
- > oikosXchange (p. 20 en 21)
- > Religie en ontwikkeling (p. 22)

Face to Face, van aangezicht tot aangezicht staan met de ander, is in het werk van Oikos niet alleen een middel, maar ook een doel. In de drie grondlijnen van Oikos is dat misschien wel het best zichtbaar in de grondlijn 'Globalisering en Identiteit'. Tijdens de Migrantenweek die jaarlijks in november wordt georganiseerd staat de ontmoeting centraal. Het thema van de Migrantenweek 2003 'Samenleven in verscheidenheid' kwam onder andere tot uiting tijdens de publieksdag toen de aanwezigen letterlijk face to face kwamen te staan tijdens een potje *speeddaten*. Dat we willen leren van elkaar kwam ook goed tot uiting in de Ideeënwedstrijd voor migranten. Omdat juist migranten vaak het beste weten wat er speelt in hun geboorteland en wat de mensen daar nodig hebben. Met geld en advies kunnen de winnaars hun idee nu ook in praktijk brengen.

Het uitwisselingsprogramma oikosXchange is ontmoeting in optima forma. Tien Bhutaanse jongeren en vijf Nederlandse jongeren leerden elkaar en elkaars land van heel dichtbij kennen. In dit project blijkt dat globalisering en ontmoeting niet los van elkaar horen te staan, maar een vanzelfsprekende eenheid vormen. Het belang van religie bij globalisering en ontwikkeling krijgt steeds meer aandacht. Maar hoe religie ingeschakeld kan worden bij ontwikkelingssamenwerking is een stuk moeilijker te beantwoorden. Oikos onderzoekt nu hoe we met andere religies kunnen samenwerken aan ontwikkeling en groei.

SPEEDDATEN MET JE MEDELANDERS

Migrantenweek

DOELSTELLING

- > Vergroten betrokkenheid van kerken, aan kerken gelieerde instanties, vakbonds- en migrantenorganisaties bij migratie en integratie

LOOPTIJD

- > 2003

MEER INFORMATIE

- > www.migrantenweek.nl

De Nederlandse samenleving is sinds enkele decennia een multiculturele samenleving. De opdracht die wij daarin hebben is *samenleven*. De projectgroep Migrantenweek van de Raad van Kerken heeft dan ook gekozen voor het thema ‘*Samenleven in verscheidenheid*’. Verscheidenheid is geen probleem, maar een kans. Oikos, secretaris van de projectgroep Migrantenweek, organiseerde samen met 11 andere organisaties in november de Migrantenweek, met als hoogtepunt de Publieksdag op 15 november in Amsterdam Zuidoost.

De projectgroep Migrantenweek heeft zich in een driejarenplan doelen gesteld voor de jaren 2002–2005. In 2003 was de centrale doelstelling het in gesprek gaan met elkaar. Tijdens de Migrantenweek werd veel samen gepraat, maar ook veel samen gedaan. In tientallen wijken en kerken vonden ontmoetingen tussen migranten en autochtonen plaats. Kerken en gebedshuizen openden hun deuren en er werden gezamenlijke vieringen gehouden.

De publieksdag op 15 november vond plaats in de ‘multiculturele kruidentuin van Nederland’: Amsterdam Zuidoost. Juist in de Bijlmer proberen kerkgenootschappen de vele bloemen die in die kruidentuin bloeien te laten groeien in harmonie. De publieksdag bestond uit een debat, diverse workshops en een kort theaterstuk. Het Manifest van de Migrantenweek

werd uitgereikt aan de vier panelleden Doekle Terpstra (voorzitter CNV), Yvonne Timmerman (voorzitter van de Eerste Kamer), Haçi Karaecer (directeur Milli Görüs) en Paul van Oosten (voorzitter Hervormde diaconie in Amsterdam).

“Integratie is alleen mogelijk als we elkaar ontmoeten”, merkte Paul van Oosten op. “Daarom moeten we ons als kerken blijven inzetten voor sociaal en economische participatie van migranten.” De voorzitter van de Eerste Kamer, Yvonne Timmerman, sloot de dag af door het initiatief van de Migrantenweek te roemen: “De Migrantenweek kan heel belangrijk zijn als we samen willen werken aan een open en tolerante samenleving”.

Tijdens de dag werd een zeer directe en confronterende manier van interculturele ontmoeting in praktijk gebracht: het speed-daten. In tien minuten moest iedere deelnemer door zich voortdurend om te draaien zoveel mogelijk mensen leren kennen. Oikos-medewerker Nanneke Nix: “Ondanks dat het vrij chaotisch was, bleek het toch een heel goede manier te zijn om mensen beter te leren kennen, want na afloop zag je mensen met elkaar verder praten”. Samenleven in verscheidenheid werd echt realiteit tijdens de Migrantenweek.

GOED IDEE!

Migranten en Ontwikkelings-samenwerking

DOELSTELLING

- > Migranten betrekken bij ontwikkelingssamenwerking

LOOPTIJD

- > 2003–2005

MEER INFORMATIE

- > www.stichtingoikos.nl

Een ontwikkelingsorganisatie heeft vaak erg veel goede ideeën over hoe het beter zou moeten in ontwikkelingslanden. Tenminste, hier in het noorden denken wij dat het goede ideeën zijn. Maar alleen door mensen uit de ontwikkelingslanden naar hun ideeën te vragen, kunnen we er achter komen wat er echt leeft in het Zuiden. Oikos heeft vanuit deze gedachte in 2003 de eerste ideeënwedstrijd voor migranten over ontwikkeling georganiseerd. Autochtonen waren van deelname uitgesloten.

Meer dan 25 migrantenorganisaties leverden hun idee in voor de Ideeënwedstrijd Migratie en Ontwikkeling. De wedstrijd werd door Oikos georganiseerd in samenwerking met Cordaid en SMS (Stichting Mondiale Samenleving) om zo migranten een podium te bieden waar ze goede ideeën onder de aandacht kunnen brengen van beleidsmakers en politici.

Het winnende idee was van de Somalische organisatie Iskaashi. Deze 'zelforganisatie' won de eerste prijs met het plan op een legale manier geld over te maken naar Somalië. Het plan gaat over een onderwerp waar veel migranten mee te maken hebben: geld sturen naar het land van herkomst. Vanuit Nederland wordt jaarlijks voor meer dan 1,5 miljard euro door migranten naar hun geboorteland gestuurd. Deze geldstromen zijn niet te controleren en vaak illegaal.

De tweede prijs ging naar de Filippijnse organisatie Pasali. Deze organisatie wil de Filippijnse jongeren opleiden in landbouw en visserij. Zodat de jongeren hun toekomst zoeken in hun eigen land, in plaats van in migratie. Enkele jongeren worden zo opgeleid dat ze microkredieten kunnen verstrekken aan startende boeren en vissers. Andere jongeren zal worden geleerd op werkplaatsen materiaal te maken voor landbouw en visserij, zoals ploegen en boten.

De Afrikaanse organisatie Via-Advies van Max Koffie heeft de derde prijs gewonnen met het idee om detacheringbureaus op te zetten in Afrika. Afrikanen uit Nederland kunnen dan (tijdelijk) in Afrika worden gedetacheerd om projecten te starten, winkels te helpen opzetten, etc. Zo worden twee problemen tegelijk opgelost: de werkloosheid onder Afrikaanse migranten in Nederland en het gebrek aan know-how in Afrika.

De drie prijswinnaars kregen elk een geldbedrag om hun idee in praktijk te brengen. De drie organisaties hebben samen bekeken hoe ze het best hun ideeën kunnen realiseren en of ze nog enige hulp nodig hebben bij het verwezenlijken ervan. Niet alleen de prijswinnaars worden gestimuleerd om hun plannen uit te voeren. Ook de andere inzenders werden uitgenodigd om verder te werken aan hun plannen en kregen hierbij ondersteuning van SMS, Oikos en Cordaid.

DE UITWISSELING VAN JE LEVEN

oikosXchange

DOELSTELLING

- › Jongeren direct en indirect via een uitwisseling bewust maken van duurzame ontwikkeling

LOOPTIJD

- › 2003–2004

MEER INFORMATIE

- › www.oikosxchange.nl

Ik kan niet zeggen dat ik me een gast voelde, eerder een lid van de familie. (...) als ik de afwas wilde doen, moest dat 's nachts in het geheim gebeuren als iedereen lag te slapen. Ik moest zelfs bijna vechten om mijn kleren te mogen wassen. Maar naast deze 'ongelijkheden' mocht ik overal aan meedoen. De rituelen gadeslaan die werden uitgevoerd om de goden te danken voor de geslaagde oogst. En ook maakte ik kaas en haalde ik aan het einde van de dag de koeien op. Maar het mooiste was om opgenomen te worden in de familie.

*Pavla Plenerova
over Bhutan*

Culturele uitwisseling betekent: elkaar ontmoeten ondanks de grote afstand, met elkaar praten ondanks de taalbarrière, elkaar proberen te begrijpen ondanks de cultuurverschillen. Tijdens het uitwisselingsprogramma van oikosXchange in Bhutan was culturele uitwisseling het doel en tegelijkertijd ook het middel om jongeren in beide landen te betrekken bij duurzame ontwikkeling.

OikosXchange is een voortzetting van de jongerenuitwisselingsprogramma's die voorheen door Holland World Youth werden georganiseerd. Het eerste programma van oikosXchange is een uitwisseling tussen Nederland en Bhutan. Het uitwisselingsprogramma Bhutan 2003 staat in het teken van de thema's duurzame ontwikkeling en arbeid. Zes Nederlandse jongeren vertrokken in september naar Bhutan, een koninkrijk in het Himalaya-gebergte. Zij ontmoetten daar tien Bhutaanse jongeren, met wie zij de komende zes maanden intensief zouden gaan optrekken. Drie maanden in Bhutan en vervolgens drie maanden in Nederland. Voor de meeste Nederlandse deelnemers was dit de eerste kennismaking met een niet-westers land. De Bhutaanse deelnemers hadden voor het eerst in hun leven intensief contact met

jongeren uit een andere cultuur. Een leerzame, maar tegelijk ook heftige ervaring.

De jongeren gingen in groepjes van drie stage lopen bij bedrijven en scholen. Ze overnachtten bij de Bhutaanse teamgenoten thuis of in gastgezinnen en leerden zo de Bhutaanse cultuur van heel dichtbij kennen. De ervaringen van de groep werden vervolgens in een theaterstuk gegoten, met behulp van een professionele theatertrainer uit Nederland. De voorstellingen op scholen waren zeer succesvol. Meer dan 2400 scholieren zagen de voorstelling en namen deel aan de aansluitende discussie in kleine groepjes over de cultuurverschillen en de visies op duurzame ontwikkeling in beide culturen.

Ik voel me alsof ik half slaap, in een compleet plat land, met ontelbare auto's en fietsen. Mensen die zo druk zijn als bijen en zich hier en daar naartoe voortbewegen. (...) Iedereen is zo groot als een boom en ik lijk wel de houthakker voor de boom. (...) Het lijkt alsof de sterren 's nachts op aarde zijn.

*Ngawang Dolma
over Nederland*

Het oikosXchange programma is een heel goede manier om jongeren bewust te maken van de wereld buiten hun eigen leefomgeving en hen te betrekken bij vraagstukken over mondiale verhoudingen. Projectmedewerker Judith Grootsholten: "De kracht van dit project is de échte confrontatie met andere culturen en leefomstandigheden. Daardoor wordt zo'n uitwisselingsprogramma voor de deelnemers een heel waardevolle ervaring. En niet alleen voor hen, maar ook voor de jongeren die door voorlichtingsactiviteiten van deelnemers worden bereikt. Dat is één van de beste manieren om jongeren te betrekken bij deze belangrijke onderwerpen; jongeren die jongeren voorlichten. Dat is de kracht van oikosXchange."

Na de periode in Bhutan vertrokken de deelnemers in december 2003 naar Nederland voor het tweede deel van het uitwisselingsprogramma. In Nederland is een identiek programma georganiseerd. Op de interactieve website www.oikosxchange.nl houden de jongeren een dagboek bij van hun ervaringen. Door middel van de nieuwsbrief oikosXchange Newz blijft de achterban op de hoogte van hun belevenissen. Daarnaast besteedden verscheidene media in zowel Bhutan als Nederland aandacht aan de avonturen van de jongeren.

RELIGIE EN ONTWIKKELING

Religie en ontwikkeling

DOELSTELLING

- > Een inventarisatie van visies op en ervaringen met religies en ontwikkeling

LOOPTIJD

- > 2003–2004

MEER INFORMATIE

- > www.stichtingooikos.nl

In Nederland is religie verbannen naar het privé-domein, geloven doe je in de kerk en thuis. In de meeste landen in het Zuiden is religie een integraal onderdeel van de samenleving. Vanuit onze eigen cultuur zijn we geneigd dit te negeren bij ontwikkelings-samenwerking. Religie en ontwikkeling zijn echter niet van elkaar te scheiden. Over dit thema worden expertmeetings en een conferentie georganiseerd.

Jarenlang hebben ontwikkelingsorganisaties zich weinig beziggehouden met de rol van religie bij internationale samenwerking en duurzame ontwikkeling. Terwijl ze samenwerken met partnerorganisaties in samenlevingen waar religie vaak verweven is met alle aspecten van het leven. Religie wordt door het Noorden eerder als probleem gezien positieve factor bij het bevorderen ontwikkeling.

Tijdens de eerste expertmeeting over Religie en Ontwikkeling werden voorbeelden gegeven van hoe religies zelf werken aan ontwikkeling. De Zakaat, één van de zuilen van de islam, gebiedt het geven aan de behoeftigen en vormt zo een natuurlijke hulpbron die mensen helpt vooruit te komen. De katholieke missie veroorzaakte op vele plaatsen een bewustwordingsproces, waardoor de mensen een eigen ontwikkeling gingen nastreven. In het hindoeïsme zijn groei en ontwikkeling belangrijk, maar niet ten koste van alles. Duurzaamheid gaat vóór groei.

Oikos organiseert de conferentie en de expertmeetings in samenwerking met Cordaid, het Institute of Social Studies (ISS)

en de Islamitische Universiteit Rotterdam. De expertmeetings zijn een voorbereiding op een conferentie over dit thema. De vier samenwerkende organisaties willen door deze bijeenkomsten komen tot een beleidsvisie op duurzame ontwikkeling en internationale samenwerking die gedragen kan worden vanuit verschillende religies en culturen.

Het onderzoek naar religie en ontwikkeling is niet per toeval ingezet door Oikos. Opgericht door de kerken is voor Oikos religie niet alleen een belangrijke inspiratiebron, maar hebben medewerkers zelf ook ondervonden hoe religie op een heel bijzondere manier kan bijdragen aan ontwikkeling. David Renkema: "Ik heb ontdekt dat als je wilt komen tot een erkenning van universele waarden achter duurzame ontwikkeling, je niet om religie heen kunt. Want religie raakt het hart van mensen, meer dan wat dan ook..."

Hoofdstuk 4: Overige projecten

Projecten bij hoofdstuk 4

- › Landbouw (p. 24)
- › Maatschappelijk rendement (p. 25)
- › Babylon (p. 26 en 27)
- › Studentenactie ministers (p. 28)

Overige projecten

- › Meeleefplekken
- › Verkenning nieuwe thema's
- › Algemene service
- › Overleg

Het werk van Oikos is zo divers dat niet alles in de drie grondlijnen is in te passen. De projecten in dit hoofdstuk maken echter wel onmiskenbaar deel uit van Oikos en passen ook allen naadloos in de visie van de organisatie. Het onderzoek wat Oikos uitvoerde naar landbouw is zo'n project wat aansluit bij de traditie van Oikos. Het onderzoek naar het maatschappelijk rendement van de kerk is daarentegen een geheel nieuw gebied van onderzoek. Het kerkelijk werk levert de samenleving heel veel op, zo is de kerk in feite een cadeau aan de samenleving.

Het thema van dit jaarverslag komt heel duidelijk terug in het verslag over Babylon. In het oecumenisch gesprekscentrum Babylon gaan mensen met elkaar in gesprek over actuele thema's met behulp van de dialoogmethode. Een ander project wat direct aansloot bij de actualiteit was de studentenactie voor ministers voor milieu en ontwikkelings-samenwerking. De petitie werd aangeboden aan Jan Peter Balkenende en lijkt succes gehad te hebben.

CRISIS IN DE LANDBOUW

Landbouw

DOELSTELLING

- > Ontwikkelen van een visie op landbouw

LOOPTIJD

- > 2003

MEER INFORMATIE

- > www.kerkinactie.nl

Honger is kwetsend. Nog steeds lijden 800 miljoen mensen aan hongersnood en ondervoeding. Er wordt genoeg voedsel geproduceerd om iedereen te voeden, maar dit voedsel is niet eerlijk verdeeld. Deze voortdurende belediging van de humaniteit moet gestopt worden. Oikos heeft in opdracht van Kerkinactie een rapport geschreven met een reflectie op de knelpunten in de hedendaagse landbouw, een theologische visie en een beschouwing over de gewenste houding van kerken ten opzichte van de landbouw.

De laatste jaren is de landbouw meerdere malen geteisterd door ernstige crises. Vogelpes, BSE, varkenspest, MKZ en de vogelgriep volgden elkaar in rap tempo op. Nu er zoveel crises zijn geweest, komt de vraag op of er niet iets structureel verkeerd is in de landbouw. Oikos heeft in opdracht van het Landelijk Dienstencentrum van de Samen op Weg-kerken een visie ontwikkeld op de rol van de kerk in de landbouw in de 21e eeuw. Een visie niet alleen op de Nederlandse situatie, maar ook op de internationale verhoudingen in de wereldwijde landbouw.

Het rapport gaat ervan uit dat de kerk een belangrijke rol kan spelen bij het werken aan een gezondere landbouw en eerlijke verdeling van voedsel in de wereld. De kerk kan op heel veel verschillende manieren iets veranderen

door het aannemen van onder andere de rol van provocateur, stem van stemlozen, mobilisator van de massa en intermediair. Maar de kerk vervult ook de rol van Eerste Hulp Bij Ongelukken. Tijdens de recente landbouwcrises in Nederland kon de kerk hulp bieden aan boeren en hun familie. Internationaal dragen kerkelijke organisaties als Kerkinactie bij aan de bestrijding van hongersnood en ondervoeding.

De Joodse filosoof Avashai Margalit stelt dat een samenleving pas fatsoenlijk is te noemen als de leden daarvan zich niet gekwetst hoeven te voelen door de instituties van die samenleving. Hongersnood is kwetsend, omdat er op de aarde meer dan genoeg voedsel is voor iedereen. Ondervoede en hongerige mensen mogen zich dan ook gekwetst voelen omdat hun hongersnood te wijten is aan onverschilligheid, nalatigheid en onwil van instituties. Vanuit deze gedachte plaatst Oikos de ontwikkelingen in de Nederlandse landbouw in een mondiale context van internationale handel en wereldvoedselvoorziening. Het rapport kan dienen als basis voor een beleid van de Protestantse Kerk in Nederland (i.o.).

Met het samenstellen van dit rapport heeft Oikos een belangrijke lijn uit zijn eigen traditie, betrokkenheid bij mondiale voedselproductie, weer opgepakt. Deze lijn zal de komende jaren worden voortgezet.

EEN CADEAUTJE AAN DE SAMENLEVING

Maatschappelijk Rendement

DOELSTELLING

- > Onderzoek naar het maatschappelijk rendement van de kerk

LOOPTIJD

- > 2003

MEER INFORMATIE

- > www.stichtingoikos.nl

De kerk is een cadeau aan de samenleving. Dat is de uitkomst van het onderzoek dat door Oikos is gedaan naar het ‘maatschappelijk rendement’ van de Hofstad, een nieuwe kerk in Apeldoorn. Het werk dat de gemeenteleden van deze kerk verzetten aan hulp en opvang scheelt de overheid en andere niet-kerkelijke instellingen minimaal 700.000 euro per jaar. Gek genoeg is vrijwel niemand zich daarvan bewust. Om met de woorden van Prof.dr. Anne van der Meiden te spreken: “De kerken doen het goede en het goede doen ze goed. Maar zij spreken er alleen zo slecht over”.

Als we de kerk nou eens zouden beschouwen als een ngo, een niet-gouvernementele organisatie, hoe zou je de maatschappelijke relevantie van de ngo ‘Kerk’ dan kunnen beschrijven? Het onderzoek naar die vraag werd gestart in opdracht van kerken van Apeldoorn-Zuid ter gelegenheid van de bouw van een nieuwe kerk, de Hofstad.

Het onderzoek is uitgevoerd volgens het model van *Social Return On Investment* (SROI). Deze Amerikaanse methode meet wat het de samenleving oplevert als een organisatie iets doet. Een kerk kan ook aangeven wat het de samenleving in geld of ‘vermeden kosten’ oplevert, bijvoorbeeld als mensen dankzij kerkelijke activiteiten minder eenzaam

worden, geholpen worden bij rouwverwerking, noodopvang voor vluchtelingen plaatsvindt, schuldsanering wordt geregeld en geld besteed wordt aan zending en ontwikkelings-samenwerking. De onderzoekers gingen op zoek naar activiteiten waarbij kerkelijke gemeenten allerlei instanties voor welzijns-werk, maatschappelijk werk en ontwikkelings-samenwerking werk uit handen nemen. Twee onderzoeksvragen stonden centraal: als de kerken dit werk niet zouden doen en andere organisaties het over zouden moeten nemen, wat zou het die (veelal gesubsidieerde) organisaties en daarmee de overheid (lees: de samenleving) dan kosten? En hoeveel investeren de kerken in dit werk in professionele uren, in vrijwillige uren en in additioneel geld? De bestede uren werden omgerekend naar een geldbedrag en zo kon berekend worden hoeveel de kerkelijke activiteiten aan de maatschappij bijdragen.

De uitkomsten van het onderzoek waren verrassend: in totaal zou het de samenleving in Apeldoorn-Zuid minimaal 700.000 euro per jaar kosten als al deze activiteiten door overheidsinstanties of welzijnsorganisaties zouden worden uitgevoerd. Als hier nog eens al het intern gerichte werk (catechese, kerkdiensten en vormingswerk) bij opgeteld wordt, komen de onderzoekers zelfs tot een bedrag van 2,7 miljoen euro. Dat is het cadeau van de Hofstad aan de samenleving.

Oikos is nu gestart met een soortgelijk onderzoek in de stad Utrecht. Met dit onderzoek wordt in kaart gebracht hoe hoog het maatschappelijk rendement is van alle SoW-kerken in Utrecht. Maar Oikos kijkt verder dan Nederland. Oikos-medewerker Jaap van der Sar: “We gaan nu bekijken of deze methodiek ook kan worden toegepast in plaatselijke gemeenschappen in het Zuiden. Want de kerk doet overal ter wereld zoveel goed werk en het zou mooi zijn om ook daar de kerken dat zelfbewustzijn mee te geven; de kerk is een cadeau aan de samenleving”.

OECUMENISCH GESPREKSCENTRUM BABYLON

Babylon–Oecumenisch gesprekscentrum

DOELSTELLING

- > Het ontwikkelen en toepassen van *dialogue for understanding* als methode om actuele, complexe maatschappelijke vragen met een mondiale dimensie te bespreken

LOOPTIJD

- > 2003–2004

MEER INFORMATIE

- > www.babylon.nl

Als mensen elkaar willen begrijpen, moeten ze praten. En dan niet enkel tegen elkaar, maar mét elkaar. Alleen als mensen echt naar elkaar luisteren en elkaar in de ogen kijken, kunnen ze begrip voor elkaars mening krijgen. Bij het Oecumenische Gesprekscentrum Babylon, een initiatief van Oikos en zes andere organisaties, ligt deze opvatting aan de basis van elk beraad: Dialogue for Understanding, met elkaar praten om elkaar te begrijpen. Oikos ziet in deze gespreksvorm, zoals die onder andere werd toegepast tijdens de bijeenkomsten over de oorlog in Irak, een krachtig middel om mensen bij elkaar te brengen. Niet alleen in Nederland, maar ook wereldwijd.

De oorlog in Irak was dit jaar het onderwerp van discussie in menig huiskamer: vóór of tegen de oorlog. Tijdens de twee bijeenkomsten van Babylon over de oorlog in Irak kreeg gespreksleider Jan Pronk de zware opdracht om mensen echt naar elkaar te laten luisteren. De idee achter het gesprek was dat iedereen in dit conflict zijn of haar eigen dilemma's heeft; de één wil niet dat er nog meer mensen sneuvelen tijdens een oorlog, terwijl een ander het lijden van de burgers onder een dictator wil beëindigen. Tijdens de gesprekken werd de deelnemers gevraagd de

diverse dilemma's te bespreken en elkaar bovendien serieus te nemen.

Het publieke beraad op 22 maart viel samen met de grote demonstratie tegen de oorlog in Irak, die toen juist enkele dagen daarvoor was begonnen. Onder het thema: 'De oorlog is begonnen. Wat nu?' spraken Wahil Hussain, Paul de Waart, Mient-Jan Faber en Wassan el Sahari over hun persoonlijke dilemma's bij de oorlog. Vervolgens ontstond een open en waardevol gesprek waaruit diverse heldere aanbevelingen kwamen. Door de grote media-aandacht kregen deze aanbevelingen ook bredere publiciteit.

In 2003 vonden twee besloten bijeenkomsten plaats rond Europa en de Europese grondwet. Tijdens deze beraden werd gesproken over de identiteit van Europa. De deelnemers deden een poging om te komen tot een gezamenlijke opvatting over de geestelijke waarden van Europa. In het tweede beraad werd ook concreet geprobeerd samen teksten te formuleren voor de Europese grondwet. Het bleek gemakkelijker teksten af te wijzen dan in gezamenlijkheid bepaalde formuleringen te aanvaarden.

Oikos heeft in 2003 in samenwerking met de andere organisaties voor Babylon zes bijeenkomsten (twee publieke, vier beraden op uitnodiging) georganiseerd. De gesprekken werden door de organisatoren, gespreksleiders én deelnemers als zeer waardevol ervaren. In het komende jaar zal het oecumenische gesprekscentrum ook op internet een voortzetting krijgen. Bezoekers van www.babylon.nl kunnen op de site niet alleen informatie vinden over komende bijeenkomsten, maar ook online met elkaar in gesprek gaan.

Dialogue for Understanding

De dialoogmethode is ontwikkeld door Oikos-medewerker Jaap van der Sar. In deze methode wordt onderscheid gemaakt tussen discussie en dialoog. Bij een discussie proberen mensen de eigen mening te verdedigen en de ander te overtuigen om tot dezelfde mening te komen. Bij een dialoog praten mensen met elkaar om elkaars mening te horen en zo de problematiek en elkaar beter te kunnen begrijpen. Ze schorten hun oordeel op, proberen hun eigen vooroordelen onder ogen te zien en elkaars dilemma's te begrijpen.

Deze methode, *dialogue for understanding*, wordt al vele jaren met veel succes toegepast.

Het meest tot de verbeelding sprekende voorbeeld is de serie gesprekken tussen de Raad van Kerken en Shell over duurzame ontwikkeling, arbeidsparticipatie en mensenrechten. Waar voorheen beide partijen tegenover elkaar stonden in dergelijke gesprekken, kwamen de gesprekspartners voor het eerst 'binnen gehoorafstand van elkaar'. Naar aanleiding van dit succes heeft Jaap van der Sar deze methode verder uitgewerkt en nu ook toegepast bij de bijeenkomsten van Oecumenisch Gesprekscentrum Babylon.

De dialoogmethode is niet alleen geschikt voor bijeenkomsten van Babylon, maar kan ook zeer goed van pas komen bij conflicten over de hele wereld. Jaap van der Sar ziet zijn dialoogmethode dan ook als een goed exportproduct: "Het is zo'n mooie methode dat het het proberen waard is om het ook in andere landen te introduceren, want overal ter wereld staan mensen lijnrecht tegenover elkaar. Het kan helpen om de cirkel van vrede uit te breiden en dat is waar Oikos graag aan meewerkt!" Tijdens een conferentie in 2004 zullen 15 oecumenische organisaties kennis maken met de dialoogmethode, waarna een toetsing van de methode zal plaatsvinden in het land van herkomst.

TWEE MINISTERS GEVRAAGD, ÉÉN GEKREGEN

Studentencampagne voor ministers OS en milieu

Wereldburgers.nl

DOELSTELLING

- > Ministers voor ontwikkelingssamenwerking en milieu

LOOPTIJD

- > 2002-2003

MEER INFORMATIE

- > www.stichtingoikos.nl

In het kabinet Balkenende II is Agnes van Ardenne minister voor Ontwikkelings-samenwerking. In het eerste kabinet van Jan Peter Balkenende waren er geen ministers voor Ontwikkelings-samenwerking en Milieu, maar alleen staatssecretarissen voor deze belangrijke portefeuilles. Rond de verkiezingen van 22 januari heeft Oikos een studentencampagne georganiseerd voor een minister voor ontwikkelingssamenwerking en een minister voor milieu. De minister voor milieu is er helaas niet gekomen, maar ontwikkelingssamenwerking staat gelukkig weer op de agenda van de ministerraad.

Voorafgaand aan de verkiezingen van 22 januari en tijdens de kabinetsformatie hebben 68 organisaties, verenigd in de campagne wereldburgers.nl, actie gevoerd voor een duurzaam beleid van een nieuw kabinet. Bij zo'n beleid horen ook ministers voor ontwikkelingssamenwerking en milieu. Oikos, één van de deelnemers aan wereldburgers.nl richtte zich samen met studentenvereniging Patio en de stichting Otherwise op jongeren, om handtekeningen te verzamelen voor de twee extra ministers.

Jongeren werden per e-mail opgeroepen om de petitie te ondertekenen. Via het uitgebreide studentennetwerk van Oikos en de studentenorganisaties Otherwise en Patio kon een zeer groot aantal studenten worden betrokken bij deze belangrijke actie. Via vakbonden, politieke jongerenpartijen en ngo's werden ook veel jongeren bereikt. Diverse jongerenorganisaties ondertekenden de petitie namens hun leden en maakten melding van de actie onder hun eigen achterban. In totaal ruim 10.000 jongeren.

Op 20 januari bood Rolien Wiersinga van Patio premier Balkenende de petitie aan na afloop van een verkiezingsbijeenkomst van het CDA. De premier werd gevraagd of hij zijn eerder gedane belofte dat hij weer een minister van ontwikkelingssamenwerking zou benoemen, ook echt gestalte zou gaan geven. Om te laten zien dat dit geen proefballonnetje was prikte premier Balkenende een grote ballon door, met daarin de petitie. Veel CDA-leden en bewindslieden betoonden hun steun aan de actie. Op 15 april bood Oikos-medewerker Nanneke Nix de voorzitter van de Vaste Kamercommissie voor Buitenlandse Zaken, dhr. De Haan, de petitie aan. Alle aanwezige

leden van de commissie reageerden zeer positief op het initiatief van de studenten.

Op 27 mei werd Agnes van Ardenne beëdigd als minister voor Ontwikkelingssamenwerking in het kabinet Balkenende II. Eén van de twee doelstellingen van de studentenactie is hiermee gehaald. Toch blijft er wel reden tot zorg omdat het budget van ontwikkelingssamenwerking vervuld is geraakt: schuldkwijtschelding komt nu bijvoorbeeld ten laste van het budget van minister van Ardenne. Het resultaat: een regeerakkoord met een dubbele boodschap.

OIKOS IN DE MEDIA

- > Berichtgeving over Oikos-activiteiten in onder andere De Telegraaf, Trouw, Friesch Dagblad, Reformatorisch Dagblad, Nederlands Dagblad, Volzin, Woord & Dienst, RKKerk.nl, Contrast en Vandaar.
- > Interviews voor en medewerking aan diverse radio- en televisieprogramma's van onder andere de IKON, KRO, NCRV.
- > Meer dan 35 artikelen in diverse kranten en tijdschriften waaronder Het Financieele Dagblad, Friesch Dagblad, Centraal Weekblad, Haagsche Courant, Het Goede Leven, Ad Rem, In Vredesnaam, Doopsgezind Weekblad, Vensters Open en Vonk.
- > Oikos geeft het kwartaalblad Oikos Nieuws uit, met berichten en achtergronden over het werk en de projecten.

ALGEMENE SERVICE

In 2003 verleende Oikos haar medewerking aan diverse activiteiten die buiten de projecten vallen, zoals vertegenwoordigingen in commissies, werkgroepen en redacties. Daarnaast zijn lezingen gegeven over thema's als ontwikkelingsamenwerking en globalisering.

MEDEWERKERS EN BESTUUR

Medewerkers op 31 december 2003

Dr. H.T. Wolters
Directeur

C. Brussel
Medewerker beheer en financiën

A. Hartman-Deuling
Medewerker secretariaat

M.E. Beckers-Kruijer
Medewerker secretariaat

A. van Ede
Medewerker secretariaat

J. Koehler
Medewerker secretariaat

I. van Ofwegen-Schimmel
Vrijwilliger secretariaat

E.A.M. van der Voort
Vrijwilliger secretariaat

Ir. D.L. Renkema
Coördinator onderzoek

Drs. A.H.M. Huisman
Onderzoeker

Drs. M.E. Witte-Rang
Onderzoeker

Drs. C.T. Hogenhuis
Onderzoeker

S. Dejene
Onderzoeker

Drs. E. Dwarswaard
Onderzoeker

Drs. M. van Kuilenburg
Coördinator Kerk en Milieu

Ir. A. Luijendijk
Vrijwilliger Kerk en Milieu

Drs. S. Bökkerink
Coördinator Jubilee Nederland

Ir. J. van der Sar
Coördinator educatie

Drs. G. de Gans
Consulent mondiale educatie

Drs. C.M. Doelman-de Graaf
Consulent mondiale educatie

Drs. J.C.M. Grootsholten
Consulent mondiale educatie

Drs. I.L. Karssiens-Tom
Consulent mondiale educatie

Drs. A.R. Nix
Consulent mondiale educatie

Drs. N. Kienhuis
Consulent mondiale educatie

Drs. D. Terwel
Consulent mondiale educatie

Ir. I. Uitslag
Consulent mondiale educatie en PR

R.A. van der Weijden
Medewerker Communicatie & PR

Bestuur op 31 december 2003

NAMENS HET ROOMS-KATHOLIEK
KERKGENOOTSCHAP

Dr. P. Terhal, voorzitter

Drs. H.J.M. van de Bunt-Koster

NAMENS DE SAMEN-OP-WEG KERKEN

B.C. Lap, secretaris

A. Daran Scharren

NAMENS DE REMONSTRANTSE BROEDERSCHAP,
DE ALGEMENE DOOPSGEZINDE SOCIËTEIT,
HET RELIGIEUS GENOOTSCHAP DER VRIENDEN,
DE OUD-KATHOLIEKE KERK EN DE EVANGELISCHE
BROEDERGEMEENTE

Drs. M.A. Bosman-Huizinga

VANUIT DE RAAD VAN KERKEN

Drs. H.J. Bakker

VANUIT HET IKV

P. van der Vlies

VOORGEDRAGEN DOOR DE WERKNEMERS

Vacature

OP VRIJE ZETELS

Ir. C.P.M. Egelie, penningmeester

Prof. dr. G.A. de Bruijne

M. Th.L.H. van Heteren-Hogenhuis

Ir. K.J.G. van de Putte

Afgetreden in 2003 is Drs. V.M. Scheffers.
Het Algemeen Bestuur bedankt de
heer Scheffers voor zijn jarenlange inzet
voor Oikos.

MET DANK AAN

Het werk van Oikos in 2003 is mogelijk gemaakt door kerken, overheid en tal van kerkelijke en maatschappelijke organisaties.

Oikos ontving in 2003 subsidies van:

- > Kerken die in Oikos participeren:
 - Samen-op-Weg Kerken
 - Rooms-Katholiek Kerkgenootschap
 - Remonstrantse Broederschap
 - Algemene Doopsgezinde Sociëteit
 - Religieus Genootschap der Vrienden
 - Oud-Katholieke Kerk
 - Evangelische Broedergemeente
- > Nationale Commissie voor Internationale Samenwerking en Duurzame Ontwikkeling (NCDO)

Oikos ontving in 2003 ook subsidies van de volgende kerkelijke en maatschappelijke organisaties:

- > Ars Donandi
- > Both Ends
- > CMC
- > Cordaid
- > COS-Nederland
- > COS-Noord-Holland Noord
- > Haëlla Stichting
- > Holland World Youth
- > ICCO
- > Kerkinactie
- > KIT/NIPS
- > Ministerie van Buitenlandse Zaken
- > Missio
- > Novib
- > Novem
- > PIN
- > Plan Nederland
- > Raad van Kerken
- > Rathenau Instituut
- > SIOC
- > Stichting Kerk en Wereld
- > Stichting K.F. Hein Fonds
- > Stichting Woudschoten
- > Stichting Vrienden van Oikos
- > Solidaridad

Oikos is een oecumenische organisatie die opkomt voor mensen in het Zuiden door in Nederland veranderingen tot stand te brengen. Een specialist die 'ver-van-mijn-bed'-problemen dichtbij brengt. Oikos werkt vanuit een christelijke inspiratie en wordt gesteund door kerken.

Door de combinatie van onderzoek met educatie en campagnes kan Oikos aan Nederland laten zien welke invloed ons leven heeft op dat van hen aan de 'andere kant' van de wereld en omgekeerd. Oikos gaat verder dan kennisoverdracht. Het gaat erom mensen deelgenoot te laten voelen van een gezamenlijke wereld. Anders denken, anders doen – dat is Oikos.

Colofon

Samenstelling en Redactie
Ingeberte Uitslag
Rogier van der Weijden
Hielke Wolters

Teksten
Rogier van der Weijden

Foto's
Check it out! (p.12), Mogens Christiansen (p. 19), Solomon Dejene (p. 18), Janine Huisman (p. 1), Nicole Kienhuis (omslag en p. 21), Jubilee Nederland (p. 6), Kerkinactie (p. 14), Koffiecoalitie/Sjoerd Panhuysen (p. 8), Missie en Jongeren (p. 16), Nanneke Nix (p. 28 en 29), Jo de Putter (p. 14), KULAK (p. 14), Oikos (p. 31), oikosXchange (p. 21 en 21), Ingeberte Uitslag (omslag, p. 10, 24, 28 en 29), Waterschap Groot Salland (p. 20), WCC/Peter Williams (p. 9), Rogier van der Weijden (p. 2 en 7)

Ontwerp en vormgeving
In Ontwerp, Assen

Druk
Drukkerij de Pelmolen, Utrecht

Oikos
Mariahoek 16-17
Postbus 19170
3501 DD Utrecht
telefoon (030) 236 15 00
oikos@stichtingoikos.nl
www.stichtingoikos.nl

